

Лотоцький М. В. **Адвокатура як суб'єкт загальносоціального запобігання злочинам**

В статті здійснений аналіз правової природи такого виду соціального контролю у сфері протидії злочинності, як загальносоціальне запобігання злочинам, та визначені роль і місце адвокатури у здійсненні даного виду діяльності.

Ключові слова: адвокатура, загальносоціальне запобігання злочинам, політика у сфері протидії злочинам.

Лотоцкий М. В. **Адвокат как субъект общесоциального предотвращения преступлений**

В статье осуществлен анализ социально правовой природы адвокатуры в Украине и обоснована необходимость создания реальных механизмов реализации задания по предотвращению преступлений, что поставлено перед субъектами так называемой общей профилактики преступлений.

Ключевые слова: адвокатура, общесоциальное предотвращение преступлений, политика в сфере противодействия преступлениям.

Lotockiy M.V. **Advocacy as a subject in general lines social prevention to the crimes**

The article has analyzed the socio-legal nature of advocacy in Ukraine and justified the need to create real mechanisms for the realization of crime prevention which is delivered before the subjects of so-called general crime prevention.

Keywords: advocacy, general social prevention to the crimes, policy in the field of counteraction crimes.

Митрофанов І. І.

Відновлення соціальної справедливості як мета реалізації кримінальної відповідальності

УДК 343.2/.7

Незважаючи на позитивні зрушення, що спостерігаються у сфері протидії злочинності в цілому, її "ціна" залишається високою для суспільства. Щороку Міністерство внутрішніх справ України реєструє понад 200 тис. осіб, які є потерпілими від злочинів. Так, у 2006 році було зареєстровано 255122 потерпілих від злочинів, у 2007 році — 230468, у 2008 році — 214848, у 2009 році — 265982 таких осіб [1].

У зв'язку з цим виникає нагальна потреба вдосконалення питань правового регулювання захисту прав потерпілих від злочинів, у тому числі й за допомогою норм Кримінального кодексу України (далі — КК), що встановлюють юридичну підставу реалізації кримінальної відповідальності щодо осіб, які їх вчиняють, та мають чітко визначати мету реалізації такої відповідальності.

Для науки кримінального права ця проблема не нова. У різні часи її досліджували такі радянські та вітчизняні вчені, як Л. В. Багрій-Шахматов, Ю. В. Баулін, В. К. Глістін, П. С. Дагель, І. М. Даньшин, О. М. Ігнатов, І. І. Карпець, С. Г. Келіна, П. С. Матишевський, В. О. Навроцький, І. С. Ной, С. В. Полубінська, Т. І. Присяжнюк, М. В. Сенаторов, О. І. Санталов та інші.

Однак, питання мети реалізації кримінальної відповідальності, що має сприяти захисту прав потерпілих від злочинів, залишилися поза увагою науковців. Хоча такі дослідження конче актуальні та практично необхідні, оскільки в усіх наукових роботах вітчизняних вчених з'ясування зазначених питань обмежується існуючими правовими нормами КК, які не містять приписів про правові підстави для повного відшкодування потерпілому заподіяної злочинною шкоди, що є складовою відновлення соціальної справедливості як остаточного результату реалізації кримінальної відповідальності.

Отже, метою цієї статті є вироблення науково обґрунтованого підходу до вивчення основних аспектів відновлення соціальної справедливості як остаточного результату реалізації відповідальності у кримінальному праві.

Проблема справедливості, в тому числі й у праві, в різному її розумінні хвилює і супроводжує людство протягом усього його соціально-історичного розвитку. До неї зверталися мислителі протягом багатьох сторіч, що уявляється цілком закономірним, оскільки справедливість є "найабстрактнішим виразом самого права" [2]. Невипадково О. М. Яковлев з цього приводу зазначав, що без справедливості взагалі не може бути правосуддя, як таке воно перестало б існувати ще в 80-ті роки дев'ятнадцятого століття [3].

Однак, відновлення соціальної справедливості як мета реалізації кримінальної відповідальності не знайшло свого належного відображення у законодавстві України про кримінальну відповідальність. Стаття 50 КК України визначає мету покарання, що не може збігатися з метою кримінальної відповідальності [4]. Тому на сучасному етапі розвитку України можна говорити лише про пропорційність покарання злочину, що обґрунтовується принципом справедливості. Утім, висловлюються думки про неспроможність забезпечення справедливості покарання. Так, В. О. Ніконов зазначає, що вважається доцільним відмовитися від абстрактних міркувань про справедливість покарання і прямо, на законодавчому рівні заявити про його об'єктивно відплатний характер [5].

Безсумнівно, така думка може бути обумовлена рівнем правового забезпечення реалізації при призначенні покарання мети відновлення соціальної справедливості. Так, у ч. 2 ст. 65 КК України законодавець закріпив положення, відповідно до якого особі, яка вчинила злочин, має бути призначено покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та попередження нових злочинів. Але, на наш погляд, в умовах розбудови правової держави і гуманізації кримінально-правової політики відмова від відновлення соціальної справедливості як мети реалізації кримінальної відповідальності уявляється помилковою.

У зв'язку з цим нам залишається проаналізувати існуючі точки зору вчених щодо розуміння поняття "відновлення соціальної справедливості" та розглянути питання необхідності внесення змін до КК України для закріплення мети реалізації відповідальності у кримінальному праві.

Поняття "відновлення соціальної справедливості" носить оцінювальний характер, і його зміст розкривається через інші поняття, такі як "справедливість покарання", "соціальна обумовленість справедливості", "справедливість" взагалі та "справедливість права" зокрема. При цьому варто враховувати те, що мета відновлення соціальної справедливості здебільшого належить до стадій обрання та безпосереднього застосування конкретного кримінально-правового засобу впливу, через який реалізується кримінальна відповідальність особи, визнаної винною у вчиненні злочину.

Якщо розглядати категорію справедливості взагалі, то під нею слід розуміти уявлення про належний, морально санкціонований порядок взаємодії між членами суспільства, який заданий співрозмірністю вигід і втрат, переваг і обтяжень спільного життя на основі прав, що виражають рівну моральну гідність кожної людини, обов'язків, які визначають ступінь участі індивідів у підтримці суспільної кооперації. Підставою такого порядку є цінності рівності та неупередженості. Причому неупередженість виражається у формальному правилі "стався до всіх однакових випадків однаковим чином, а до різних — по-різному", а рівність розуміється лише як презумпція.

Це пов'язано, перш за все, з тим, що презумпція рівності, чітко сформульована вже Аристотелем, полягає в тому, що саме суспільна нерівність, а не рівність потребує виправдання перед особою справедливості. Тобто, відповідно до цього принципу для визнання будь-якої нерівності припустимою необхідно її ґрунтовно аргументувати, посилаючись на положення моралі, етики та релігії. Ідеал рівності при її операціоналізації у межах конкретних концепцій справедливості може виражатися у вимогах тотожного, пропорційного або навіть просто збалансованого розподілу прав та обов'язків суб'єктів права. Формально-правова рівність не усуває (та й не повинна цього робити) усі відмінності між різними суб'єктами, а лише формалізує й упорядковує ці відмінності на єдиній основі, трансформує невизначені у формально-визначені нерівні права вільних, незалежних один від одного рівних осіб. У цьому, по суті, й полягає специфіка та зміст, межі та цінності правової форми опосередкування, регуляції й упорядкування суспільних відносин [6].

Фундаментальне значення має також той факт, що уявлення про справедливість є не тільки джерелом вимог морального індивіда до самого себе, але й підставою для моральних претензій до інших людей. На відміну від етики милосердя, етика справедливості не може спиратися на заклик "не судіть". Фіксація несправедливості породжує в людини, що наділена почуттям справедливості, прагнення своє обурення вербалізувати, зробити його надбанням гласності та відновити порушену рівновагу (покарати порушника, компенсувати втрати потерпілого тощо). Але все це означає також, що для реалізації вказаного почуття необхідний потужний зовнішній ресурс матеріальних благ або ресурс легітимної влади, що належним чином закріплений у системі діючого права, оскільки "право в ідеалі – це цінність упорядкованої соціальної свободи, справедливості, консенсусу" [7].

Розглядаючи справедливість у кримінальному праві, В. М. Кудрявцев і С. Г. Келіна визначають три рівні справедливості: 1) справедливість криміналізації; 2) справедливість санкції; 3) справедливість призначення покарання. Якщо реалізується справедливість на всіх цих рівнях, то можна стверджувати, що й забезпечується досягнення мети відновлення соціальної справедливості по кожній кримінальній справі та відносно кожного винного у вчиненні злочину [8].

П. П. Осипов виділяє два аспекти справедливості в кримінальному праві: зрівнювальний та розподільний. Зрівнювальний, на його думку, передбачає повну споконвічну рівність усіх осіб перед законом, а розподільний – індивідуалізацію кримінальної відповідальності з урахуванням характеру тяжкості вчиненого злочину, особи винного та обставин його вчинення [9].

Як П. П. Осипов, так і В. М. Кудрявцев з С. Г. Келіною розглядають відновлення справедливості однобічно, тобто з точки зору забезпечення реалізації інтересів держави. Такий підхід пояснюється тим, що розуміння суб'єктами кримінально-правових відносин лише особи, яка вчинила злочин, та держави відповідало концепції "все для держави і під її контролем", що панувала в період командно-адміністративної системи організації суспільного життя в Україні.

Достатньо аргументовану точку зору на соціальну справедливість як правову категорію висловлює М. М. Становський. Він обґрунтовано вважає, що справедливість у кримінальному праві характеризується чотирма аспектами, що виражають інтереси: 1) засудженого; 2) потерпілого; 3) суспільства; 4) держави. Інтереси засудженого головним чином полягають у призначенні йому мінімального покарання або іншого кримінально-правового засобу впливу. Соціальна справедливість із позиції потерпілого полягає у: 1) призначенні засудженому покарання відповідно до закону та з урахуванням тяжкості вчиненого і його наслідків; 2) відшкодуванні в повному обсязі матеріальної шкоди, завданої злочинцем; 3) компенсації моральної шкоди. Третій

аспект соціальної справедливості полягає в тому, що громадяни переконуються в спроможності держави забезпечити правопорядок, покарати злочинця. Четвертий аспект характеризується тим, що при порушенні особою розпоряджень кримінально-правового характеру держава частково відшкодовує заподіяну їй шкоду за рахунок штрафу, виправних робіт, конфіскації майна та інших видів покарання [10].

А. В. Наумов вказує, що покарання слугує відновленню порушених внаслідок вчинення злочину прав і свобод потерпілого, тобто, насамкінець, відновленню справедливості. Суто відновлювальними рисами, на його думку, наділені майнові кримінально-правові санкції (штраф, конфіскація майна). Необхідно враховувати те, що не все, чому завдана шкода злочином, підлягає адекватному відшкодуванню (наприклад, життя потерпілого від убивства). Тому, як вважає А. В. Наумов, мета покарання за цей злочин може бути досягнута шляхом обмеження прав і свобод винної особи позбавленням волі на довготривалий час [11].

З такою точкою зору не можна погодитися в частині, щодо питань співрозмірності строку покарання вчиненому злочину, оскільки не може бути відновлено (відшкодовано) життя потерпілого від убивства шляхом обмеження прав і свобод винного. У цьому випадку застосовуване покарання не може бути визнане відповідним тяжкості вчиненого злочину, оскільки життя потерпілого, який загинув внаслідок убивства, відновити ні за яких умов не уявляється можливим. Крім того, відновлювальний характер тих видів покарань, на які вказує А. В. Наумов, стосуються інтересів держави, залишаючи без належної уваги інтереси потерпілого від злочину та суспільства в цілому.

У сучасній кримінально-правовій літературі соціальна справедливість найчастіше тлумачиться через принцип справедливості, тобто як заборона подвійної відповідальності за злочин і як відповідність покарання тяжкості вчиненого злочину. Однак ці явища правової дійсності різняться між собою, оскільки одне розглядається як те, чого прагне досягти законодавець, а інше – як засіб, тобто керівна ідея, за допомогою якої ця мета може бути досягнута. При цьому під метою реалізації кримінальної відповідальності слід розуміти той остаточний результат, який намагається отримати держава, встановлюючи таку відповідальність, визначаючи можливість застосування до винного у вчиненні злочину той або інший засіб кримінально-правового впливу та реально застосовуючи цей засіб. Звідси можна зробити висновок, що соціальна справедливість, наділена певними системотворчими властивостями, – це ємніше явище, ніж принцип справедливості, і перебуває на іншому, значно вищому, рівні в ієрархії правових категорій.

З точки зору філософії соціальна справедливість вміщує вимогу відповідності між практичною роллю різних індивідів (соціальних груп) у житті суспільства і їх соціальним становищем, між їхніми правами та обов'язками, між діяльністю і нагородою, злочином і покаранням. У кожній системі суспільних відносин є особливі інтереси і домагання, а тому вони повинні отримати у праві своє справедливе формулювання, задоволення і захист [12].

Справедливість і право мають багато спільного у походженні, сутності, ознаках, функціях та смислово вираженні. Не випадково в літературі визначається, що правове у своїй основі завжди конкретизується як справедливе, що, на думку В. В. Самохвалова, виступає як соціальний та етичний критерій права. Втілюючись у діючому праві та практиці його реалізації, справедливість набуває юридичних рис, що визначають її офіційний рівень. Справедливим може бути лише закон, що відповідає принципам права, а діяти по справедливості означає діяти по праву, тобто відповідно до його всезагального масштабу та однаково рівних і обов'язкових для всіх норм [13].

Принцип же справедливості обмежений межами призначення особі, яка вчинила злочин, покарання в точній відповідності із загальними засадами та у межах, установлених у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК. Призначаючи покарання, суд повинен максимально індивідуалізувати його. Деякі автори вважають індивідуалізацію покарання самостійним принципом кримінального права [14; 15]. Інші автори вказують, що індивідуалізація покарання не може бути самостійним принципом, а є складовою принципу справедливості. Так, А. В. Наумов зазначає, що принцип справедливості означає "максимальну індивідуалізацію покарання" [16]. На думку О. І. Рагога, мета справедливості покарання досягається за допомогою його індивідуалізації, яка здійснюється з урахуванням тяжкості вчиненого злочину, особи винного та обставин, що пом'якшують та обтяжують таке покарання [17]. Отже, індивідуалізація покарання не є самостійним принципом кримінального права, а становить "серцевину змісту" [18] принципу справедливості.

За формулюванням тлумачного словника української мови, відновлення означає дію зі значенням відновити, тобто надання попереднього вигляду чому-небудь пошкодженому, зіпсованому, зруйнованому або приведення до попереднього стану [19]. При цьому розуміючи справедливість як людські стосунки, що відповідають морально-етичним і правовим нормам, нами відновлення соціальної справедливості при реалізації кримінальної відповідальності буде тлумачитися як приведення до попереднього стану суспільних відносин, у межах яких забезпечується нормальне задоволення потреб особи, суспільства та держави.

Основним аспектом відновлення соціальної справедливості як мети реалізації кримінальної відповідальності є забезпечення інтересів засудженого, які головним чином полягають у призначенні йому мінімального покарання або іншого засобу кримінально-правового впливу. Однак найсуворіше покарання застосовується тільки виходячи з принципу справедливості, тобто воно має відповідати загальнолюдським цінностям, моральним устоям суспільства, переконувати громадян у правильності судової політики [20]. Слід також враховувати, що відповідно до принципу гуманізму покарання, що застосовується до особи, яка вчинила злочин, не може мати своєю метою заповдіння фізичних страждань чи приниження людської гідності (ч. 3 ст. 50 КК України).

Оскільки мета — це те, чого прагне досягти законодавець, установлюючи кримінальну відповідальність за те чи інше суспільно небезпечне діяння, то метою її реалізації в розглядуваному аспекті є виправлення (ресоціалізація) особи, яка вчинила злочин, щоб змінити її антигромадські установки на соціально нейтральні або соціально позитивні для формування в неї поважного ставлення до панівних у суспільстві моральних цінностей.

Другим аспектом, але не менш важливим, ніж перший, мети відновлення соціальної справедливості є врахування інтересів потерпілої сторони, тобто покарання повинно бути призначене винному таке, яке породило б у потерпілого почуття неминучості покарання та справедливості. Законодавство про кримінальну відповідальність має вимагати, щоб інтереси потерпілого були не тільки дотримані, але й належним чином захищені. Так, стаття 1 КК України містить положення, відповідно до якого "Кримінальний кодекс України має своїм завданням правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина...".

Статті 59, 61–63 Конституції України створюють засади для регламентації правового статусу підозрюваного, обвинувачуваного у вчиненні злочину, а про потерпілого від злочину в Основному Законі країни не має жодної згадки. Саме це, на наш погляд, створює підстави для дисбалансу прав та обов'язків підозрюваного,

обвинуваченого у вчиненні злочину та потерпілого в кримінальному судочинстві України, що цілком порушує принцип справедливості у кримінальному праві України.

При цьому інтереси потерпілого перебувають у певному протиріччі з інтересами засудженого. Якщо засуджений зацікавлений у призначенні йому судом мінімального покарання, то потерпілий, як правило, навпаки — у суворішому підході суду до застосування примусових заходів, які були б співрозмірні позбавленням і стражданням, викликаним вчиненням злочинном.

Важливого значення для потерпілого набувають питання відшкодування матеріальних збитків та компенсації моральної шкоди. Відповідно до ч. 2 ст. 1177 ЦК, умови та порядок відшкодування майнової шкоди, завданої майну фізичної особи, яка потерпіла від злочину, встановлюються законом, якого, звісно, на сьогодні не має. Але соціальна справедливість, з точки зору потерпілого, має полягати у: а) призначенні засудженому покарання відповідно до закону та з урахуванням тяжкості вчиненого і його наслідків; б) відшкодуванні в повному обсязі майнової шкоди, завданої внаслідок вчинення злочину; в) компенсації моральної шкоди. Саме тому нами пропонувалося внесення змін до КК України, за допомогою яких уможливити відшкодування моральної, фізичної або майнової шкоди, завданої особі внаслідок злочину [21].

Третій аспект соціальної справедливості стосується інтересів суспільства, особливістю якого є формування переконаності громадян, що держава здатна забезпечити правопорядок, покарати злочинця відповідно до закону, а також повернути суспільні відносини до попереднього стану (до моменту вчинення злочину). Найбільша проблема при цьому полягає в тому, що стосовно деяких категорій кримінальних справ (наприклад, у справах про злочини проти довкілля) держава взагалі не здійснює ніяких кроків, щоб відновити соціальну справедливість. Навіть, якщо при цьому задовольняються інтереси держави в повному обсязі, вона не докладає у цьому напрямі необхідних зусиль (шкода, заподіяна природі чи здоров'ю людини внаслідок вчинення екологічних злочинів, не відшкодовується, відновлювальні роботи не проводяться, лікування людей не здійснюється тощо).

І, нарешті, четвертий аспект соціальної справедливості — інтереси держави, тобто заподіяна їй шкода має відшкодовуватися за рахунок штрафу, виправних робіт, конфіскації майна та інших видів кримінально-правових засобів впливу.

Отже, вирішення проблеми реалізації кримінальної відповідальності має знайти своє відображення у процесі створення принципово нової концепції відновлення соціальної справедливості як мети такої реалізації, яку слід закріпити у відповідних нормах КК України. Соціальна справедливість як правова категорія характеризується, принаймні, чотирма аспектами, що виражають інтереси: 1) засудженого; 2) потерпілого; 3) суспільства; 4) держави, а відновлення соціальної справедливості як мета реалізації кримінальної відповідальності розглядається нами як морально схвалюваний стан суспільних відносин, що виник внаслідок реакції держави на вчинений злочин, коли реально втілений у життя конкретний кримінально-правовий засіб впливу, що відповідає ступеню тяжкості вчиненого злочину та особі винного, відшкодована шкода та у винного сформувалося поважне ставлення до панівних у суспільстві моральних цінностей. Основними критеріями досягнення мети відновлення справедливості слід визнати поважне ставлення винного до основних моральних цінностей, відшкодування шкоди та реалізацію справедливого кримінально-правового засобу впливу.

1. Стан та структура злочинності в Україні // Режим доступу на: <http://mvs.gov.ua/>

2. Сундуров Ф. Р. Наказание и альтернативные меры в уголовном праве: монография / Ф. Р. Сундуров ; науч. ред.: И. А. Тарханов. — Казань: Изд-во Казан. ун-та. — С. 147.
3. Яковлев А. М. Принцип социальной справедливости и основания уголовной ответственности / А. М. Яковлев // Советское государство и право. — М.: Наука, 1982. — № 3. — С. 93.
4. Митрофанов І. І. Сучасні підходи до розв'язання проблем реалізації кримінальної відповідальності / І. І. Митрофанов // Юридична Україна. — 2009. — № 11—12. — С. 109—115.
5. Никонов В. А. Эффективность общепредупредительного воздействия уголовного наказания. Теоретико-методологическое исследование: автореф. дис. на соискание уч. степ. докт. юрид. наук: спец.: 12.00.08 "Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право" / В. А. Никонов. — М., 1994. — 35 с.
6. Левкулич В. В. Методологічна функція категорії "рівність" при аналізі перехідних процесів у суспільстві: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філософ. наук: спец.: 09.00.03 "Соціальна філософія та філософія історії" / В. В. Левкулич; Ін-т вищ. освіти АПН України. — К., 2005. — С. 7.
7. Загальна теорія держави і права: підручник [для юрид. вищих навч. закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко [та ін.] ; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. — Харків: Право, 2009. — С. 159—160.
8. Кудрявцев В. Н. О принципах советского уголовного права / С. Г. Келина, В. Н. Кудрявцев // Проблемы советской уголовной политики: межвуз. темат. сб. — Владивосток, 1985. — С. 9—10.
9. Осипов П. П. Теоретические основы построения и применения уголовно-правовых санкций: аксиологические аспекты / П. П. Осипов. — Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1976. — С. 107.
10. Становский М. Н. Назначение наказания / М. Н. Становский. — С. —Пб.: Юридический центр Пресс, 1999. — С. 18—21.
11. Наумов А. В. Уголовное право. Общ. часть: курс лекций / А. В. Наумов. — М. : БЕК, 1996. — С. 364.
12. Причепій Є. М. Філософія: підручник / Є. М. Причепій, Л. А. Чекаль, А. М. Черній. — К. : Академвидав, 2007. — С. 492.
13. Самохвалов В. В. Законність і справедливість: теоретико-правові проблеми співвідношення та взаємодії: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: спец.: 12.00.01 "Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень" / В. В. Самохвалов. — К., 2008. — С. 10.
14. Мельникова Ю. Б. Дифференциация ответственности и индивидуализация наказания / Ю. Б. Мельникова. — Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та, 1989. — С. 73.
15. Карпец И. И. Индивидуализация наказания в советском уголовном праве / И. И. Карпец. — М. : Госюриздат, 1961. — С. 10.
16. Наумов А. В. Российское уголовное право: Общая часть: курс лекций / А. В. Наумов. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : БЕК, 2000. — С. 47.
17. Рарог А. И. Уголовное право. Общая часть в вопросах и ответах / А. И. Рарог, В. П. Степалин. — М. : Изд. группа "Юрист", 2001. — С. 18.
18. Филимонов В. Д. Принципы уголовного права / В. Д. Филимонов. — М. : Центр "ЮрИнфоР", 2002. — С. 114.
19. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. — К. : Ірпінь: ВТФ "Перун", 2007. — С. 175.
20. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за заг. ред. М. І. Бажанова. — К. : Юрінком Інтер, 2002. — С. 321.
21. Митрофанов І. І. Потерпілий як суб'єкт правовідносин / Н. М. Ляпунова, І. І. Митрофанов // Юридична Україна. — 2009. — № 2. — С. 87—92.

Митрофанов І. І. **Відновлення соціальної справедливості як мета реалізації кримінальної відповідальності**

У статті розглядаються кримінально-правові аспекти відновлення соціальної справедливості. Досліджуються питання філософського обґрунтування поняття "справедливість", "соціальна справедливість". Аналізується соціальна справедливість щодо засудженого, потерпілого, суспільства і держави. Доводиться, що відновлення соціальної справедливості слід розглядати як певний стан суспільних відносин після реалізації конкретного кримінально-правового засобу впливу відносно особи, визнаної винною у вчиненні злочину.

Ключові слова: відновлення соціальної справедливості, справедливість у кримінальному праві, мета реалізації кримінальної відповідальності, потерпілий.

Митрофанов И. И. **Восстановление социальной справедливости как цель реализации уголовной ответственности.**

В статье рассматриваются уголовно-правовые аспекты восстановления социальной справедливости. Исследуются вопросы философского обоснования понятия "справедливость", "социальная справедливость". Анализируется социальная справедливость относительно осужденного, пострадавшего, общества и государства. Обосновывается, что восстановление социальной справедливости следует рассматривать как определенное состояние общественного отношения после реализации конкретного уголовно-правового средства воздействия в отношении лица, признанного виновным в совершении преступления.

Ключевые слова: восстановление социальной справедливости, справедливость в уголовном праве, цель реализации уголовной ответственности, потерпевший.

Mytروفanov I. I. **Social Justice Restoration As A Goal The Implementation Of Criminal Responsibility**

The article deals with criminal justice aspects of the social justice restoration. The issues of philosophical justification for the notion of "justice", "social justice" are investigated in the paper. The article analyzes the social justice as for the accused, victim, society and state. The paper substantiates that the restoration of social justice should be seen as a certain state of the public respect to the implementation of a specific criminal law means as for a person who are guilty of a crime.

Keywords: social justice restoration, justice in the criminal law, the goal of criminal responsibility implementation, victim.

Сокуренько О. М.

Застосування дворазової дисциплінарної преюдиції при кваліфікації злісного ухилення від робіт засудженим, що відбуває покарання у виді обмеження волі

УДК

Актуальність теми. З моменту проголошення Україною незалежності в її соціально-політичному й економічному житті відбулися суттєві позитивні зміни. Прийнято новий Кримінальний та Кримінально-виконавчий кодекси, низку законів та інших нормативно-правових актів, які регулюють діяльність кримінально-виконавчих установ, безпосередньо пов'язаних із сферою забезпечення порядку та умов виконання та відбування кримінальних покарань, зміною компетенції адміністрації цих державних органів, врегулюванню питання застосування основних методів та заходів впливу на засуджених, змісту прав і обов'язків засуджених до позбавлення та обмеження волі.